

سمیرا رویان^۱، صمد سامانیان^۲

مطالعه اهمیت و کارکرد تصویرگری تاریخ در عصر صفوی^۳

چکیده

تعداد نسخ تاریخی مصور به جا مانده از عصر صفوی در قیاس با سایر نسخ مصور آن عصر و همچنین در قیاس با نسخ تاریخی مصور همسایگان مسلمان صفویان، عثمانیان و مغولان هند، نسبتاً ناچیز است. همین امر سبب شده است که پژوهشگران صفویان را نسبت به تصویرگری تاریخ بی‌توجه قلمداد کنند و این ویژگی را گسستی نسبت به سنت تصویرگری ایران بدانند. از آنجا که مطالعات زیادی در زمینه‌ی تصویرگری تاریخ در عصر صفوی صورت نپذیرفته است، این مقاله ضمن معرفی و ارزیابی آرای پژوهشگرانی که در این راستا نظریه پردازی کرده‌اند، و اشاره به کاستی‌های رویکرد موجود، اهمیت تصویرگری تاریخ نزد صفویان و کارکرد این تصاویر در نظام صفوی را تبیین می‌نماید. این پژوهش که با استناد به منابع کتابخانه‌ای و اسناد تصویری به روش توصیفی-تحلیلی انجام پذیرفته، ثابت می‌کند صفویان نه تنها به تصویرگری تاریخ بی‌توجه نبودند، بلکه علاوه بر تصویرگری نسخ خطی، ابزارهای دیگری نیز برای تصویرگری تاریخ در اختیار داشتند و تعداد آثار بجا مانده معیار مناسبی برای قضاوت رویکرد آنان به تصویرگری تاریخ نیست. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که آنچه تصویرگری تاریخ نزد صفویان را متمایز ساخته است، نه در کمیت، بلکه در کیفیت و کاربرد این تصاویر است.

کلیدواژه‌ها: تصویرگری، تاریخ، صفوی، وقایع‌نگاری، نسخ مصور.

۱. دانشجوی دکتری تاریخ تطبیقی هنر اسلامی، دانشگاه هنر، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)
E-mail: Hurutat@yahoo.com

۲. دانشیار گروه دکتری تاریخ تطبیقی هنر اسلامی، دانشگاه هنر، استان تهران، شهر تهران
E-mail: samanians@s@yahoo.com

۳. این مقاله برگرفته از رساله دکتری سمیرا رویان در رشته تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی در دانشگاه هنر تهران، با عنوان «رویت‌پذیری قدرت در وقایع‌نگاری تصویری عصر صفوی» به راهنمایی دکتر صمد سامانیان و مشاوره دکتر مسعود علیا می‌باشد.